

Botanická latina

Přítelství Pál Radek Kastner
[03.01.2008]
Aktualizováno [31.03.2008]

Botanická latina

Přítelství Dr. Kaye k botanické latině, s mnohými omluvami Wm. T. Stearnovi, od kterého jsem já (Kay) mnoho opsal.

- Latinská slova jsou rozdělena na slabiky. Na každou slabiku připadá jedna samohlásková dvojhlásková, která jsou např. -klad ae, au, ei, eu, oi a ui.

- Abyste určili, kde je v latinském slově přízvuk, musíte je rozdělit na slabiky. Pokud je dlouhá samohlásková (penult) slabice, je přízvuk na této slabice. (au-STRAlus, AL-bus)

- Pokud je v příjmení slabice krátká samohlásková, přízvuk na slabiku (antepenult), která příjmení (FLO-ri-dus, la-ti-FO-li-a)

- Dvojhlásky jsou považovány za dlouhé samohlásky.

- V latině, pokud po sobě následují dvě samohlásky, které spolu nevytvářejí dvojhlásku, je první samohlásková (nepříjmení): CAR-ne-us, ME-di-us.

- Ve slovech příjmení se naopak postupuje obráceně, tzn., že první samohlásková (u dvou po sobě následujících) je dlouhá (příjmení): gi-gan-TE-us.

- Dejte si pozor na zakončení -inus. Samohlásková "i" je v některých případech dlouhá (!), viz al-PIN-us, ale KRÁTKÁ ostatních případech: se-RO-ti-nus. Slova příjmení však mají krátká "i" tak ve slovech končí -cā-cā-

- Nejlepší cesta jak zjistit, kde má být přízvuk, je konzultovat to ve slovníku latinského slovníku nebo slovníku botanických manuálů. Pokud je přízvuk ve slabice označen stávkou příjmení, je samohlásková krátká. Pokud přízvuk ve slabice označen apostrofem (´), je v ní dlouhá souhlásková.

- Obvykle je takové množství menších příjmení ve slovech, která mají velké množství slabik: dejte je na příjmení obvykle na každou druhou slabiku, například rosmariniflorus je rose'-mar-in'-i-FLOR-us.

- Máte vlastní volbu slovnosti přejmenování. Stearn předkládá "reformovanou akademickou" ("klasickou") a "tradiční anglickou", která je v běžném srovnání s mou rkevní/kostelná latinou.

(náležitě opatrně v etimologii nemáme takové problémy s slovností latiny díky tomu, že co je žněpsání nedochází u nás ke změně, přejmenování, prostě u nás je A pořád A, stejně jako v latině a nikoliv žněpsání pozn. příjmení.)

Příměno

KLASICKY / ĀĀESKY

dlouhĀ a

-Āj

krĀjtkĀ a

-a

ae

-eĀ- / Ā-

au

-au

c

K pÅ™ed a, o, u

S pÅ™ed e, i, y

ch

V Å™eck½ch slovech jako K

nebo jako ch

dlouhÅ© e

-Å©

krátké

-e

ei

-ej

g

Společně a, o, u

Společně e, i, y

dlouhé

-ě-

krátká i

-i

znělavá i

-j

ng

-ng

dlouhá o

-ě

krãjtã© o

-o

oe

-oi, -ã-

ph

p-h, -f

r

vã¼dy znãjã-cã-

S

-s

t

t- na zařtku

-řj- uprostřed

dlouhř u

-ř°

krřtkř u

-u

ui

-ui

v (znÄ›jÄ-cÄ- u)

-v

dlouhÄ© y

-Ä½

krÄ›tkÄ© y

-y

- Pokud jste opravdovĚ- ěžcĚ-rkevnĚ- latinĚ-ciĚ, potom "cie" je "ch", nikoliv "s" nebo "k"

NynĚ- o vĚ½slovnosti jmen, kterĚ byla ěžukradenaĚ z jinĚ½ch jazykĚ nebo byla dĚ™ve jmĚny lidĚ-, kde je to na vaĚ libovĚli. BuĚ se snaĚte pĚ™iblĚ-Ě½it vĚ½slovnosti a pĚ™Ě-zvuku pĚvodnĚ-ho jazyka NEBO zkuste pĚ™ijĚ-t s nĚĚ-m vĚjm nebude znĚ-t hroznĚ v uĚĚ-ch!

"Warszeiczella" mĚ-Ě½e bĚ½t vysloveno "var-she-vi-CHEL-la". (varĚjeviĚela ěĚ Ěesky, pozn. pĚ™ekl.)

DalĚ-m problĚmem jsou koncovky -ii nebo ěĚiae, kterĚ mohou bĚ½t zĚludnĚ, pokud pĚ™Ě-snĚ aplikujete pravidlo o pĚ™edposlednĚ- (penult) a pĚ™edpĚ™Ě-zvuĚnĚ (antepenult) slabice, musĚte nutnĚ umĚstit pĚ™Ě-zvuk na poslednĚ- s polatinĚtĚ½ch osobnĚch jmen, coĚ je obvykle mĚsto, kam tento pĚ™Ě-zvuk nepatĚ™. TakĚ lidĚ obvykle kladou dĚraz na toto pravidlo, pokud majĚ- co do ĚinĚnĚ- s koncovkami -ii a -iae.

No a nakonec slova moudrosti do Stearna:

"BotanickĚ latina je v podstatĚ psanĚ½ jazyk, ale vĚdeckĚ jmĚna rostlin se Ěasto objevujĚ- v mluvenĚ Ě™eĚi. Na tom vyslovovĚna opravdu mĚlo zĚleĚ½Ě-, dĚleĚ½itĚ je, jestli znĚ- pĚ™Ě-jemnĚ a rozumĚ- jim vĚichni zainteresovanĚ-..."

Amen! Dona nobis pacem! (alespoĚ nad tĚ-mto tĚmatem!)

Kay Klier, oddĚlenĚ- biologie UNI

Page citations: Reader contribution.

Revised: January 2007

Ě©Barry Rice, 2005

T: Radek Kastner

LatinskĚ½ slovnĚk na ĚeskĚm internetu on-line (mimo latinu zde naleznete AJ, ES, IT, NJ, FR a RU:

<http://www.slovník.cz/>